

Gestaltningsprogram

Vägledning för hållbar och sammanhållen gestaltning av Tranås stadskärna

TRANÅS KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Syfte	3
Framtagande	4
Stadskärnan	5
Området och riksintresset	6
Tranås färgkaraktär	7
Material och detaljer	8
Storgatans zonindelning	9
Markupplåtelse och tillstånd	10-11
Uteserveringar	12-13
Uppbyggnad på allmän platsmark	14-15
Fasadskyltar	16-17
Skyltfönster	18
Färgprogram	19
Offentlig möblering	20
Stråk	21-24
Skyltprogram	25
Konst	26
Belysning	27-28
Grönska	29
Små byggnader	30
Rutin för beslut	31

Omslagsbild: Personer i bilden är AI-genererade av integritetsskäl.

SYFTE - varför ett gestaltningningsprogram?

Gestaltningsprogrammet är ett vägledande dokument som beskriver de övergripande principerna, ambitionerna och kvalitetskraven för hur de olika stadsrummen i Tranås ska utformas.

Gestaltningsprogrammet tydliggör hur byggnader, gator, torg, grönytor ska samverka i färg, form, skala och materialval för att skapa en sammanhållen, attraktiv och hållbar miljö. Genom att beskriva både övergripande gestaltningsprinciper och mer plats- eller områdesspecifika riktlinjer ger programmet platsen identitet och skapar en bättre förståelse för ett projekts kvalitetsnivå mellan kommun, näringsidkare, fastighetsägare och andra aktörer.
Syftet med ett gestaltningsprogram är att säkerställa hög och långsiktig kvalitet i utformning av både allmänna platser och kvartersmark. Det ska även samordna olika intressen och skapa en förutsägbarhet i planering, projektering och genomförande.

Programmets avgränsning
I tidigare Gestaltningsprogram (antagen 2012, kompletterad 2015) låg huvudfokuset på Storgatan som är Tranås kommuns viktigaste offentliga rum. Det reviderade programmet fokuserar utöver Storgatan även på tvärgator, parallellgator, Svartån och Stationsområdet. Vidare har del av området väst om järnvägen tagits med i gestaltningsprogrammet i syfte att koppla samman de två sidorna av staden.

FRAMTAGANDE OCH SAMVERKAN

Gestaltningsprogrammet har tagits fram i nära samverkan mellan flera aktörer med gemensamt engagemang för Tranås centrums utveckling och långsiktiga attraktivitet. Arbetet har drivits av Tranås kommun tillsammans med representanter för näringsliv, handel och fastighetsägare för att skapa en gemensam målbild för stadens offentliga miljöer.

I processen har kommunens olika förvaltningar bidragit med kunskap och perspektiv kring bland annat stadsutveckling, trafik, drift, konst, park- och gaturum. Tranås United AB har medverkat som representant för verksamheter och handel, medan Tranås Fastighetsägare för Tillväxt har bidragit med fastighetsägarnas perspektiv och erfarenheter.

Genom bred samverkan skapas ett program som ger stöd för framtida utveckling, stärker stadens identitet och bidrar till en attraktiv, hållbar och väl sammanhållen stadskärna.

Gestaltningsprogrammet har tagits fram av:
Tranås kommun
Tranås United AB
Tranås Fastighetsägare för Tillväxt

Programmet antogs av kommunfullmäktige:
xxxx-xx-xx

.....
Mats Holmstedt
Kommunstyrelsens ordförande

.....
Linus Quist
Ordförande, Tranås Fastighetsägare för Tillväxt

.....
Pär-Anders Davidsson
VD, Tranås United AB

TRANÅS STADSKÄRNA

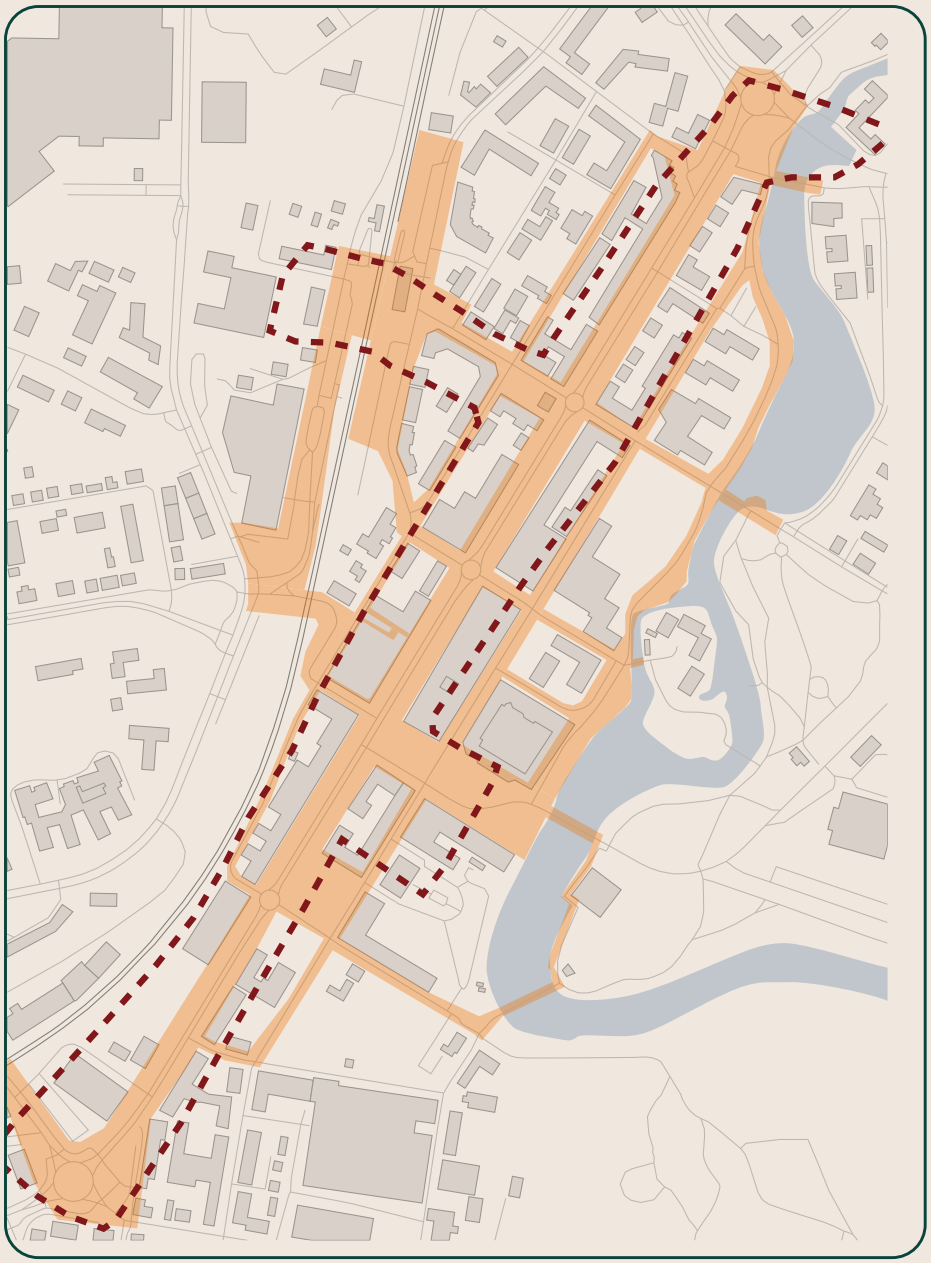
Tranås stadskärna är ovanligt sammanhållen och stadsmässig för en stad av dess storlek.
Stadens utveckling tog fart i samband med järnvägens etablering 1874 och den tydliga stadsplanen präglar fortfarande stadskärnans struktur.

Bebyggelsen speglar olika epoker i stadens historia och har vuxit fram främst kring sekelskiftet 1900 samt under 1950- och 1960-talen. Trots stora variationer i arkitektur upplevs stadskärnan som en tydlig helhet genom den konsekventa stadsplanen, de sammanhållna gaturummen och den enhetliga skalan.

Stadskärnans ryggrad är Storgatan, den kilometerlånga trädkantade boulevarden som utgör Tranås viktigaste offentliga rum. Här möts handel, restauranger, arbetsplatser och vardagsliv i ett gaturum som saknar motsvarighet i de flesta svenska småstäder. Storgatan kompletteras av torget, de tvärgående gatorna, stationen och närheten till Svartån, vilket tillsammans skapar en stadskärna där stadsliv, rekreation och kommunikationer vävs samman på korta avstånd.

Stadskärnan är Tranås främsta mötesplats och ett viktigt regionalt centrum för handel, service och upplevelser. Här samsas vardagens ärenden med cafébesök, restaurangliv, kultur, evenemang och traditioner.
Kombinationen av stadsmässighet, småskalighet och närhet gör stadskärnan till en av Tranås starkaste identitetsbärare.

GESTALTNINGSPROGRAMMETS OMRÅDE

Området som omfattas av gestaltinngsprogrammet sträcker sig längs med hela Storgatan, och i huvudsak mellan järnvägen och Svartån. Väster om järnvägen är stationsområdet och en del av Västra järnvägsgatan inkluderad. Öster om Svartån är strandkanten vid Stadshuset inkluderat.
Områdets avgränsning ska inte ses som alltför skarp, utan kan komma att förändras i takt med framtida stadsutveckling, där fler delar kan bli inkluderade.

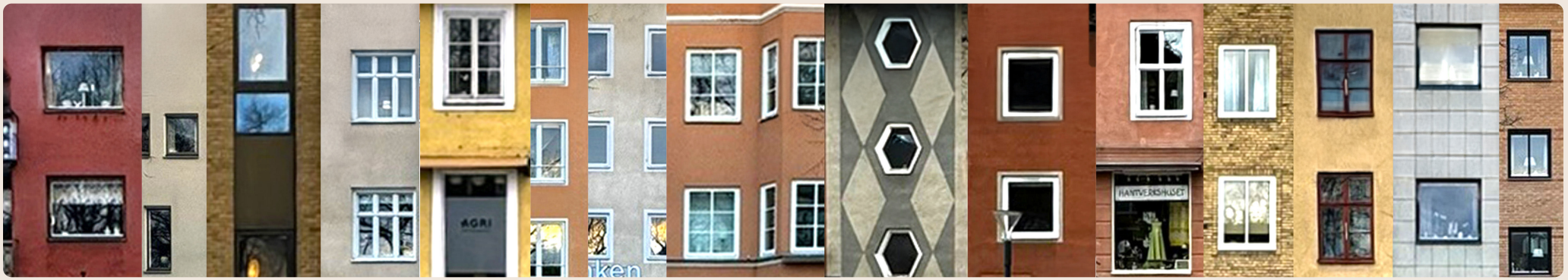
I nuläget omfattas de gator som är markerade i kartan, samt intilliggande bebyggelse och platser.

RIKSINTRESSET

Tranås är av Riksantikvarieämbetet utpekad som riksintresse för kulturmiljövård sedan 1987. Riksintresset motiveras av stadens tydliga och väl sammanhållna rutnätsplan med allékantade boulevardstråk och öppna platser i de centrala delarna av staden. Tranås stadsmiljö utvecklades till centrum för handel och industri i samband med järnvägens tillkomst och erhöll stadsrättighet år 1919. Områdets struktur kännetecknas av rutnätsplan med trädplanterad huvudgata, utformad enligt det sena 1800-talets monumentala stadsbyggnadsideal. Trots att stora delar av den ursprungliga bebyggelsen har rivits finns i kvarteret Södra Dalen en sammanhållen bebyggelse från perioden cirka 1870 – 1900 bevarad, vilket utgör viktiga exempel på kombinerade affärs-, hantverks- och bostadshus. Därutöver finns enskilda byggnader med höga kulturhistoriska värden i andra kvarter längs Storgatan.
För Storgatan gäller detaljplan antagen 1996 med syfte att säkerställa och bevara områdets
kulturhistoriska värden. Detaljplanen har sedan kompletterats med gestaltningsprogram.

Riksintresset omfattar området som visas som en streckad linje på kartan. Det ska dock inte ses som en exakt gräns - det är i första hand textbeskrivningen i riksintresset som är gällande och kartan kan vara föremål för tolkning.

TRANÅS FÄRGKARAKTÄR

Färgsättningen påverkar hur vi uppfattar en plats och bidrar till dess identitet. Varje plats har en unik färgkaraktär som formats av byggnadernas material, ålder och omgivning.

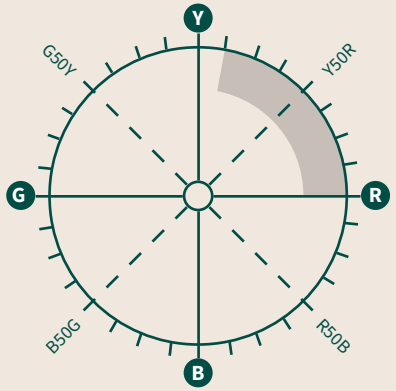
Att förstå platsens färger handlar om att se vad som redan finns och bygga vidare på det. En genomtänkt färgsättning stärker helhetsintrycket och gör att nya inslag smälter in på ett naturligt sätt.

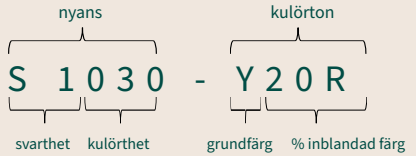
Bebyggelsen längs Storgatan har huvudsakligen tillkommit kring sekelskiftet 1900 samt under 1950–60-talet. Den vanligaste fasadtypen är puts, ofta i varma nyanser av gult, brunt, rött och ljusgrått. Tegelfasader förekommer också, vanligtvis i gult eller brunt tegel. Även fasader i natursten förekommer.

Även byggnader från senare epoker, som 1950- och 60-talet, har ett kulturhistoriskt och gestaltningsmässigt värde. De speglar sin tids ideal och materialval, och bör behandlas med samma omsorg som äldre bebyggelse. Att bevara och förstärka deras uttryck är en viktig del i att värna platsens helhet och identitet.

RIKTLINJER

- Vid omfärgning av fasader utmed Storgatan och intilliggande kvarter bör färgsättningen passa in i Tranås färgkaraktär. Tidstypiska färger, mönster och material bör bevaras, till exempel fasaddetaljer i mosaik och sten.

- Välj i regel en fasadfärg med kulörton mellan Y10R och R enligt NCS-systemet.
- Undvik grå fasader utan gulhet, då de ofta uppfattas som blåaktiga.
- Nyansen bör vara förhållandevis mättad och ljus. Kulörtheten bör generellt inte överstiga 40.
- Svärtan i nyansen kan variera beroende på kulör, men helt vita eller mycket mörka fasader är ovanliga längs Storgatan.
- Nyanser baserade på traditionella pigment som ockra, terra och umbra är ofta ett bra val.

MATERIAL OCH DETALJER

Originalfönster med tunna träprofiler.
(Bildkällor: Renoveringsraseriet)

Utbytt till ett plastfönster. Glasytan har minskat väsentligt. Intrycket blir mycket klumpigt och proportionerna stämmer inte med originalutförandet.

Bevarandevärda detaljer i form av natursten, fönsterpartier i smäcker mässing och specialutformade balkongräcken.

I Tranås finns flera exempel på mosaik- och keramikfasader.

Fönster, dörrar och andra byggnadsdetaljer är viktiga för byggnadens uttryck. De speglar husets tidsperiod och påverkar samtidigt hur gaturummet upplevs. Ogenomtänkta val kan få stor påverkan på både byggnaden och dess omgivning.

Fönstren på Storgatan är idag oftast vita, men även röda och bruna fönster förekommer och har historiskt varit vanliga utmed gatan.
Moderna standardfönster och dörrar har ofta grövre profiler och andra proportioner mellan karm och glasyta än äldre snickerier. De saknar ofta den detaljering och profilering som präglar äldre byggnader, vilket kan förändra byggnadens karaktär och försvaga dess arkitektoniska uttryck.
Storgatan utgör stadskärnans viktigaste gaturum och därför ställs särskilt höga krav på gestaltningen här. Riktlinjerna är samtidigt vägledande för hela programområdet.

RIKTLINJER

- Originalfönster och dörrpartier ska i möjligaste mån bevaras.
- För energiförbättring kan innerglaset bytas till energiglas. Det går även att montera en extra kassett på fönstrets insida, vilket även förbättrar ljudisoleringen.
- Vid utbyte ska fönster och dörrar utformas med samma fönsterindelning, proportioner och karaktär som originalen samt anpassas till byggnadens ålder och arkitektur.
- Fönster och dörrpartier ska hålla hög gestaltningsmässig kvalitet. Standardiserade lösningar med grova profiler, förenklad detaljering eller bristande anpassning till byggnadens arkitektur ska inte användas.

MATERIAL OCH DETALJ

Inom gestaltningsprogrammets område ställs höga krav på materialval och detaljutformning – både på allmän platsmark och kvartersmark. Det gäller exempelvis räcken, trappor, balkonger, staket, skärmtak, ramper och komplementbyggnader.

RIKTLINJER

- Material ska vara hållbara, av god kvalitet och åldras väl.
- Detaljer ska utformas med omsorg och anpassas till platsens och byggnadens ålder och karaktär.
- Staket och räcken vid t.ex. trappor, balkonger och parkeringar ska vara stadsmässiga - tryckimpregnerat och obehandlat trä ska inte användas.
- Komplementbyggnader och tillägg ska utformas i samklang med huvudbyggnaden vad gäller material, färg och proportioner

BYGGLOV

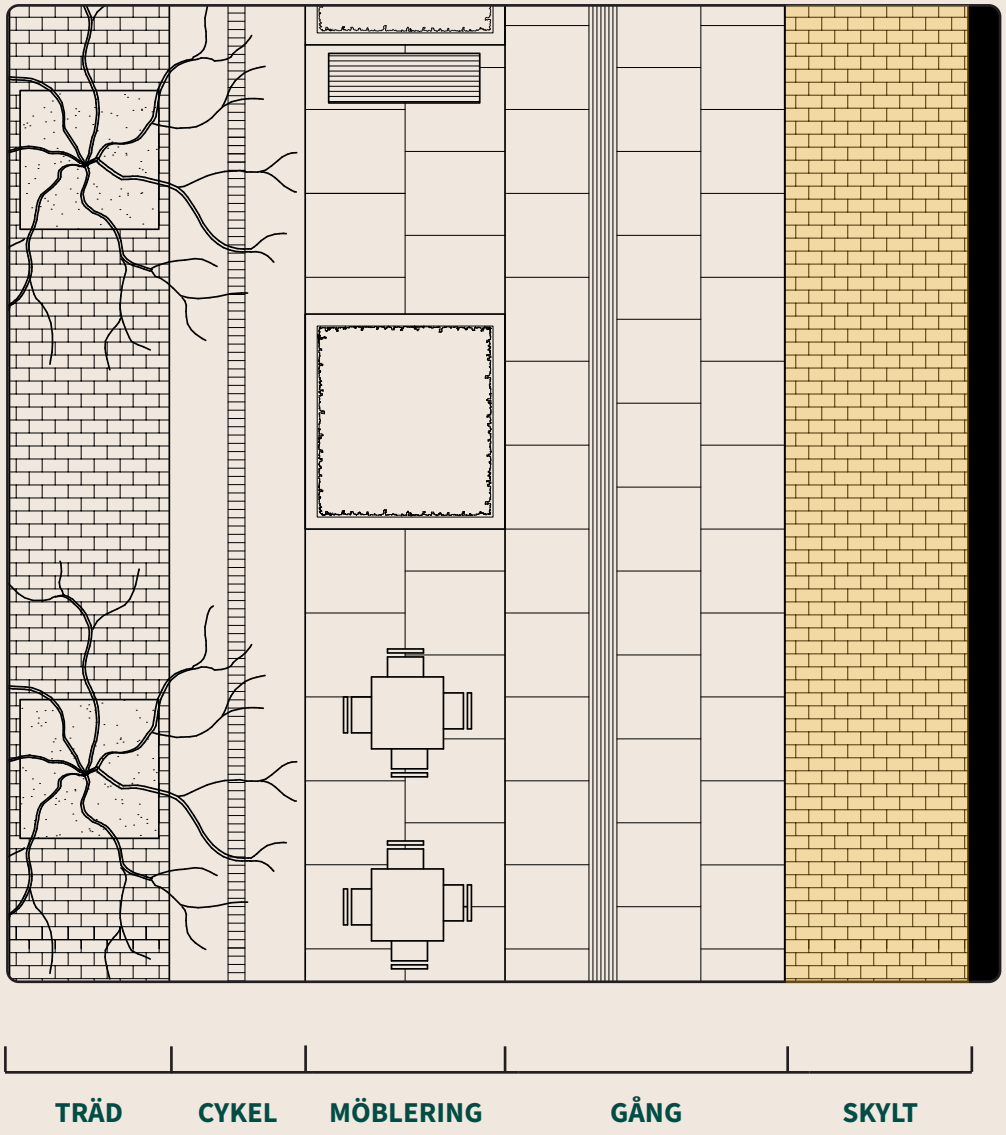
Bygglov krävs för fasadändringar, t.ex:

- Byte av kulör, fasad- eller takmaterial.
- Byte av fönster och dörrar.
- Kan krävas för uppsättning av markis inom kulturhistoriskt värdefullt område.

Ansökan ska innehålla:

- Fasadritning
- Kulör- och materialbeskrivning
- Situationsplan

STORGATANS ZONINDELNING

Även om Storgatans trottoarer är breda och generösa, så är det många olika funktioner som ska samsas på ytan. En tydlig zonindelning gör att gatan upplevs sammanhållen och ordnad. Det säkerställer även att alla funktioner får utrymme och inte trängs undan.

SKYLTZONEN är ytan närmast fasad markerad med mindre plattor. Zonen får nyttjas av respektive verksamhet för t.ex varuexponering och bidrar till en levande och varierad gata.

GÅNGZONEN varierar i bredd mellan 3 och 4 meter beroende på kvarterets utformning. En sinusräfflad platta utgör ett ledstråk. Ledstråket får aldrig blockeras och gångbanan ska alltid hållas fria från hinder.

MÖBLERINGSZONEN markeras av planteringarnas bredd. Mellan planteringarna placeras offentliga möbler och utrustning så som bänkar, sopkärl, cykelställ, belysning och blomsterurnor. Här finns även plats för uteserveringar.

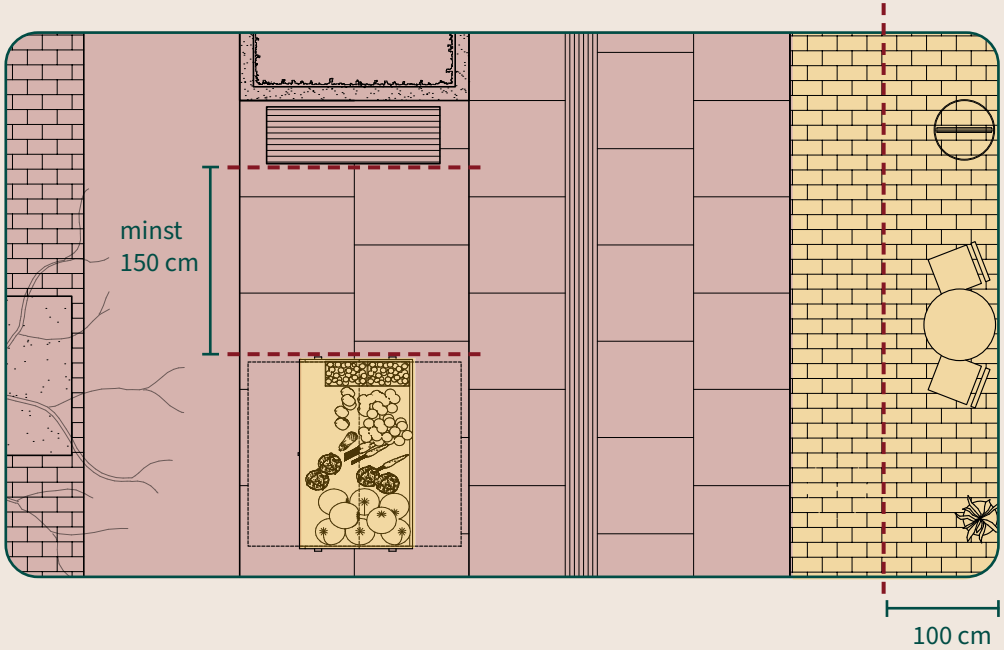
CYKELBANAN är förlagd mellan planteringarna och träden på Storgatans östra sida.

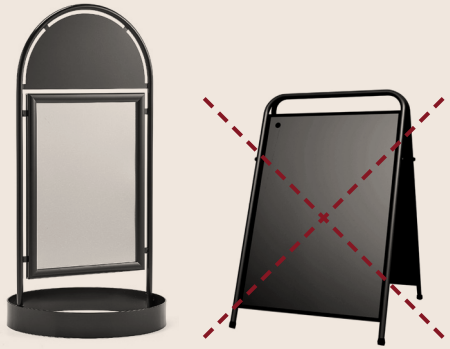
TRÄDEN är placerade närmast körbanan. Träden kräver genomsläpplig mark och andelen hårdgjorda ytor kan behöva minskas.

RIKTLINJER

- I möbleringszonen prioriteras det sociala livet och ytor som inbjuder till längre vistelse och samvaro.
- Utrustning och tekniska installationer ska placeras med omsorg så att framkomlighet, funktion och gröna eller sociala inslag inte trängs undan.
- Hela gångzonen ska hållas fri från gatupratare och andra objekt.
- Varuexponering och reklam hör hemma i skyltzonen.

MARKUPPLÅTELSE OCH TILLSTÅND

Gatupratare till vänster uppfyller kraven på tillgänglighet. Variant till höger är ej tillåten.

En sittplats utanför entrén ger ett inbjudande intryck.

Varuexponering, skyltning och försäljning i anslutning till verksamheter bidrar till en levande, attraktiv och välkomnande stadskärna. Längs Storgatan finns särskilt utpekade ytor som är avsedda för detta ändamål. När ytorna används enligt riktlinjerna i detta program skapas en trivsam stadsmiljö samtidigt som god framkomlighet och tillgänglighet säkerställs.

RIKTLINJER

- Objekt som placeras längre ut än 1 meter från fasaden på Storgatan kräver tillstånd.
- Försäljning och skyltar på övriga gator kräver alltid tillstånd. Då får ytan närmast fasaden nyttjas, under förutsättning att trottoaren fortfarande har ett fritt passagemått på minst 150 cm.
- Gatupratare ska vara godkänd ur tillgänglighetssynpunkt, dvs med rund sockel enligt bild ovan.
- Beachflaggor ska inte användas som en del av butikens ordinarie skyltning. De får sättas upp i undantagsfall i samband med särskilda aktiviteter eller händelser.
- Skyltar, varor och annan utrustning får inte placeras så att de utgör en olycksrisk.

MÖBLERINGSZONEN

Möbleringszonen kan vid enstaka tillfällen nyttjas för varuexponering. Då krävs polistillstånd som söks för varje enskilt tillfälle. När möbleringszonen nyttjas måste ett fritt passagemått lämnas på minst 150 cm mellan varuexponeringen och plantering eller möbler såsom bänkar och anslagstavlor. Vid cykelställ gäller fritt passagemått på 200 cm. Varuexponeringen får inte hindra möjligheten att nyttja möbleringen.

EN VÄLKOMNANDE ENTRÉ

En genomtänkt entré skapar ett positivt första intryck och hjälper fler att hitta in till verksamheten. En blomkruka eller sittplats ger ett inbjudande intryck och bidrar till en trivsam och levande stadsmiljö.

MARKUPPLÅTELSE OCH TILLSTÅND

Användning av offentlig plats regleras av ordningslagen, och kräver i stort sätt alltid polistillstånd.

När du ansöker om tillstånd tar polisen kontakt med kommunen för att hantera markupplåtelsen, då det ofta handlar om kommunal mark, så kallad allmän platsmark. Ansökningsblankett finns på Polisens webbplats: *https://etjanster.polisen.se/etillstand/offentligplats/*

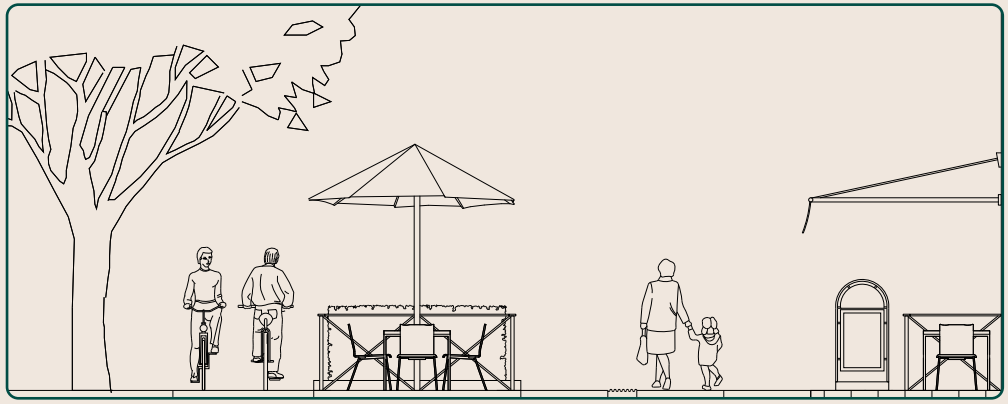
Kommunen tar ut avgift för upplåtelse av allmän platsmark enligt aktuell taxa. Tillståndet gäller som längst en säsong och måste förnyas årligen. För att kunna nyttja allmän platsmark hela året krävs det två ansökningar eftersom det inte är tillåtet att bevilja permanent upplåtelse av allmänna platser.

Vill du använda möbleringszonen på Storgatan för varuexponering eller aktiviteter kan du inte söka tillstånd för en hel säsong, utan behöver istället ansöka om tillstånd för ett enstaka tillfälle.

SÅ GÅR ANSÖKAN TILL

1. Ansökan
Tillstånd söks hos Polisen.
2. Remiss
Polisen skickar till berörda instanser hos kommunen för yttrande.
3. Kommunen
Kommunen ser över lämplighet och yttrar sig därefter.
4. Tillstånd
Polisen ger tillståndet till sökande och skickar en kopia till kommunen.
5. Debitering
Kommunen debiterar markhyra enligt gällande taxa.

UTESERVERINGAR

Möbleringszon Skyltzon

En väl utformad uteservering bidrar positivt till stadsmiljön och ger ett bra första intryck av verksamheterna. Den bör anpassas till platsen och byggnaden den ligger vid – material, färger och uttryck bör harmoniera med omgivningen.

Lätta möbler och öppna lösningar gör serveringen mer tillgänglig och inbjudande. Undvik täckande inhägnader och stora reklambudskap som tar över stadsbilden.

Sätt gärna en egen prägel med blommor, belysning och detaljer – men med hänsyn till helheten. Då blir uteserveringen en naturlig och uppskattad del av staden.

PLACERING

Uteserveringar på Storgatan kan placeras i möbleringszonen eller i skyltzonen. På andra gator ska uteserveringen placeras på ett sådant sätt att den inte begränsar framkomligheten för förbipasserande. Vilket fritt mått som krävs beror på om det är en gångbana eller cykelbana, eller om det till exempel är ett huvudcykelstråk.

GOLV

Uteserveringen ska vara en del av gaturummet, golvet är därmed gatans markbeläggning.

VÄGGAR

Uteserveringar ska vara avgränsade med staket under säsong. Resten av året tas staketet bort. Staketet ska vara i metall eller glas, luftigt utformat och målat enligt färgprogrammet i RAL 7024. Obehandlat trä och tryckimpregnerat virke får inte användas. Vepor får inte förekomma utan staketet ska vara genomsiktligt. Glasväggar kan förankras i gatan, inte i ett upphöjt golv. Uteserveringen ska inte upplevas som ett slutet rum utan ska vara så öppet och luftigt som möjligt.

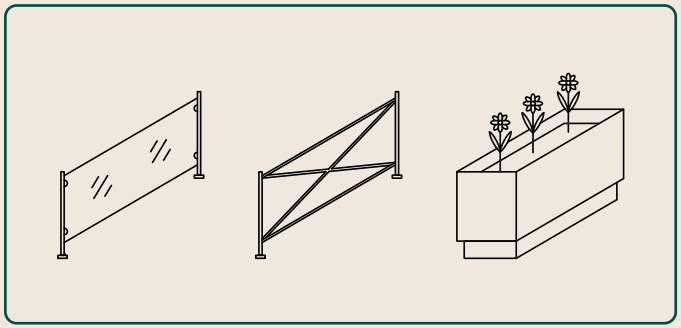
TAK

Parasoller och markiser ska vara av god kvalitet och passa in med byggnaden och platsen. Parasoller rekommenderas i första hand eftersom de smälter in väl i gaturummet och kan anpassas efter behov. De kan vara fristående eller förankrade i marken, och flera fyrkantiga parasoller kan bilda ett tätt tak. Tyget ska vara enfärgat, gärna ljust för ett lättare intryck och behagligare ljus. Undvik allt för starka färger och svart. Lämpliga kulörer kan vara till exempel terrakotta eller dov grön. Under träden på Storgatan krävs regelbunden rengöring av parasoller och markiser – välj därför lättstädade material och en lämplig kulör. Markiser som fästs i fasaden ska vara fritt hängande utan stödben.

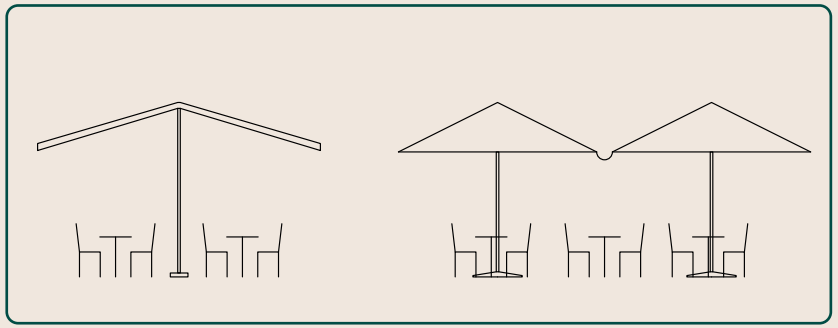
MÖBLER

Möbler ska vara av god kvalitet, vara stadsmässiga och passa in i miljön. På Storgatan ställs höga krav på gestaltning och utformning. Möblerna kan vara av en mängd olika material och kulörer, men bör vara utvalda med omsorg.

UTESERVERINGAR

Uteserveringens väggar ska vara genomsiktliga av metall eller glas. Även planteringslådor kan fungera för delar av inhägnaden, eller i de fall där det räcker att markera kortsidorna.

Det finns många olika typer av parasoll och markiser. Parasoller ger ett lätt och luftigt intryck, är flexibelt och kan anpassas till skiftande väder och gästernas behov. Fyrkantiga parasoll kan täcka stora ytor och kan sammankopplas.

GENERELLA RIKTLINJER

- Tillstånd söks varje år. Om du gör ändringar i utformning ska detta uppdateras i ansökan.
- Tiden för upplåtelse är 1 mars-31 oktober.
- Utanför säsongen ska möbler, staket och tak vara nedmonterat och inte stå kvar på platsen.
- En uteservering som är stängd får inte nyttjas. Det är verksamheten som ansvarar för att uteserveringen inte går att nyttja genom att till exempel stapla eller bära in möbler, eller på annat sätt göra uteserveringen otillgänglig.
- Verksamheten ansvarar för skötsel och underhåll av uteserveringen och ser till att den är hel, ren och snygg. Lägg särskild vikt vid parasoll och markiser.

AVGRÄNSNING

Uteserveringar med alkoholtillstånd ska alltid vara helt inhägnade. Är det en mindre servering intill fasad och utan alkoholtillstånd kan det räcka med att kortsidorna markeras med staket, planteringslåda eller annan avgränsning.

REKLAM

Reklambudskap får förekomma i begränsad utsträckning och bör vara diskret. En logga per uteservering går bra, och bör begränsas till exempelvis den nedhängande kappan på markisen. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

ÅTERSTÄLLNING

I vissa fall kan en återställningsavgift tas ut i samband med ansökan. Syftet är att kommunen ska kunna återställa platsen om det har blivit en stor åverkan.

RÅDGIVNING

Kom ihåg att kommunen gärna ger rådgivning och svarar på frågor som gäller tillstånd, riktlinjer och utformning av uteserveringen. Ju tidigare dialog, desto smidigare process.
Se till att alltid kontakta kommunens serviceenhet innan du beställer och köper in saker till uteserveringen.

SÅ GÅR ANSÖKAN TILL

1. Ta kontakt med kommunen

Läs igenom avsnittet intill och kontakta Serviceenheten på kommunen för rådgivning och dialog i tidigt skede.

2. Planera uteserveringen

Tänk igenom utformningen och redovisa tydligt med bilder och beskrivningar hur ytan ska utformas samt valet av möbler, tak och väggar.

3. Skicka in ansökan

Ansökningsblankett hittar du på Polisens hemsida. Tänk på att skicka in ansökan i god tid. Vill du börja nyttja uteserveringen på våren är det bra att skicka in ansökan redan i januari.

4. Ansökan behandlas

Polisen gör en bedömning samt skickar ut ärendet på remiss till kommunen. Kommunens förvaltningar tittar på frågor som trafiksäkerhet och tillgänglighet. Kommunen vill också säkerställa att den planerade uteserveringen bidrar till en attraktiv stadsmiljö.

5. Tillstånd beviljas

Om ansökan är komplett kan tillstånd erhållas. Ibland kan ansökan behöva kompletteras.

6. Uteserveringen kan byggas

Först när tillståndet är klart får uteserveringen börja byggas upp.

UPPBYGGNAD PÅ ALLMÄN PLATSMARK

Bra exempel på plattformar som är välintegrerade i gatan. Plattformarna nyttjas tillfälligt för uteserveringar, men skulle även kunna ha en annan publik funktion.

Bra exempel där upphöjningen upplevs som en del av gatan. Plattformen är tillgänglig för alla och används på samma sätt som resterande trottoar på Storgatan.

Räcke med knopp. Denna typ av räcke används inom området vid upphöjningar, ramper och plattformar.

Om marken lutar eller entréplanet är högre än gatan kan en upphöjning av marken ibland vara önskvärd för att bättre kunna nyttja ytan utanför verksamheten. Det kan också behövas ramp- och trapplösningar för att öka tillgängligheten.

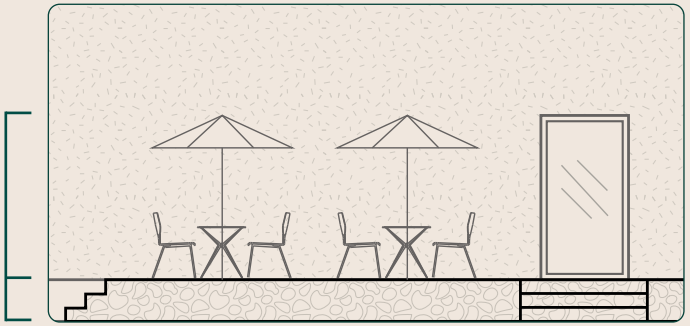
Permanenta bygglov kan inte beviljas på allmän platsmark, såsom gator och torg. Allmän platsmark är en gemensam yta som ska vara tillgänglig för alla och den får enligt lag inte privatiseras. Däremot kan ytor upplåtas tillfälligt genom markupplåtelse, till exempel för en uteservering.
En permanent uppbyggd plattform som inte är allmänt tillgänglig är därför inte tillåten.
För att en plattform ska vara möjlig ska den upplevas som en del av gatan och vara tillgänglig för allmänheten.

RIKTLINJER

- Plattformen ska upplevas som en del av gatan - inte en del av byggnaden.
- Plattformen ska gå att nyttja som allmän platsmark.
- Markmaterialet ska vara samma som intilliggande gata.
- Stödmurar och trappor ska i färg, material och dimension smälta in i gatan, t.ex. granit eller färgad betong.
- Räcken ska vara av metall med knopp och målas i grafitgrå (RAL 7024)
- Om fler lokaler har behov av en upphöjd plattform kan man med fördel göra en gemensam lösning.

ANSVAR & NYTTJANDE

- Byggnation av plattform bekostas av fastighetsägaren/verksamheten.
- Byggnation sker i samråd med kommunens gatuavdelning.
- Plattformen ägs och underhålls av kommunen, under förutsättningar att den är en del av gatan i funktion och material.
- Drift som renhållning och snöskottning ansvarar fastighetsägare för.
- Ytan på plattformen är allmän platsmark och kräver polistillstånd för att nyttjas för exempelvis uteservering eller varuexponering.

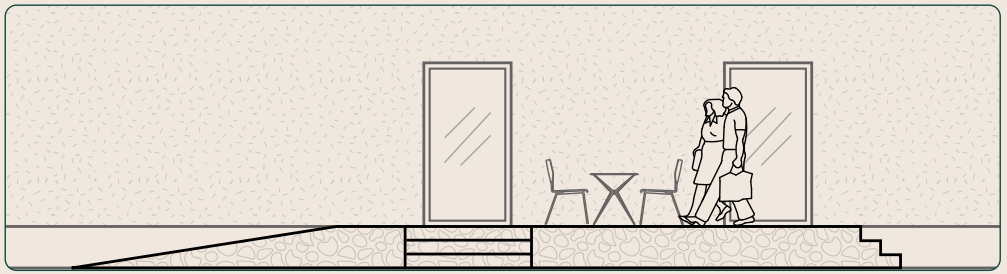

UPPBYGGNAD PÅ ALLMÄN PLATSMARK

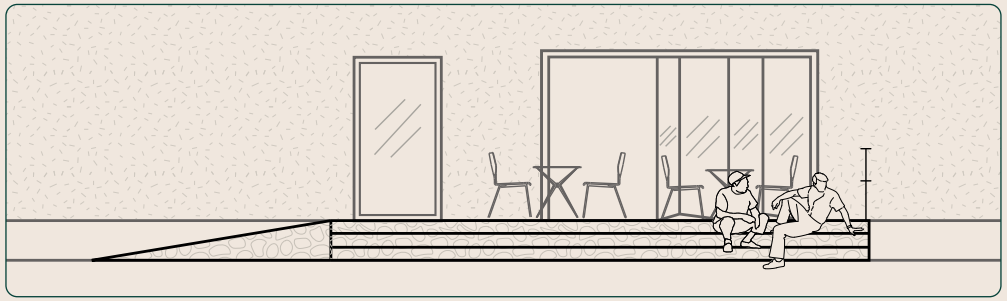
Till höger visas olika exempel på uppbyggnader. Gemensamt för de godkända exemplen är att plattformen kan nås från flera håll, vilket skapar ett naturligt flöde och gör den möjlig att passera igenom. På så sätt blir plattformen en del av gaturummet och bjuder in allmänheten att vistas på ytan.

Om ytan upplåts för exempelvis en uteservering är den inte alltid möjlig att passera igenom, men under vintersäsongen eller om verksamheten byts ut kan plattformen åter öppnas upp och fylla en bredare funktion än enbart som uteplats.

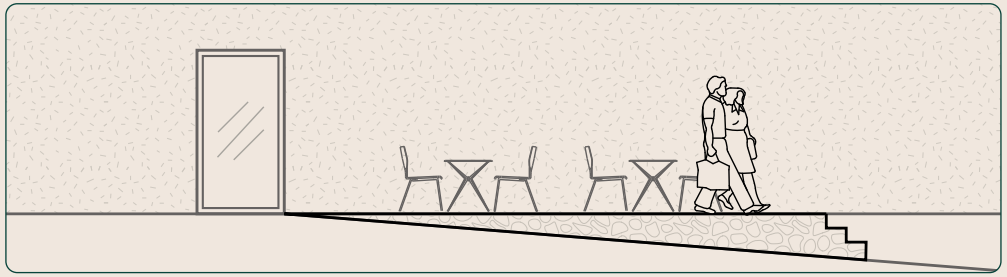
Plattformen har en ramp i ena änden och en trapp i andra. Inga räcken avgränsar. Plattformen fungerar som en förlängning av trottoaren och är möjlig att passera igenom.

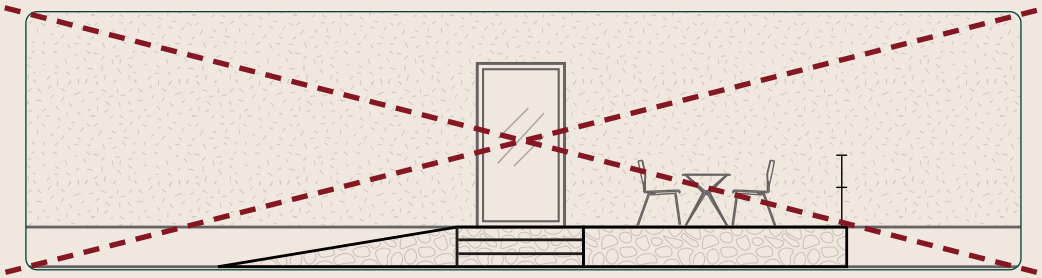
Plattformen har en längsgående trappa som bjuder in allmänheten att vistas på platsen.

Plattform vid sluttande mark. Plattformen upplevs som en del av gatan och kan ges många olika funktioner.

Plattformen är inte helt stängd för allmänheten, men upplevs inte heller som en del av gatan. Plattformen har inget gångstråk och upplevs som en plats som tillhör lokalen.

FASADÄNDRING (SKYLTAR)

Skyltningen i centrum ska samordnas för att skapa en enhetlig och trivsam stadsmiljö. Syftet är att alla verksamheter ska ges lika förutsättningar att synas – utan att enskilda skyltar dominerar eller stör helhetsintrycket. Om varje skylt försöker ta mest plats riskerar budskapen att gå förlorade i en visuellt rörig miljö. Väl utformad skyltning tar hänsyn till både byggnadens arkitektur och det gemensamma offentliga rummet.

För många skyltar på en och samma fasad skapar ett rörigt intryck och gör det svårt för kunden att uppfatta budskapet. I stället för att förstärka synligheten kan det leda till att informationen försvinner i mängden. En genomtänkt och enhetlig skyltning ger ett mer professionellt, inbjudande och tydligt uttryck.

Exempel ovan: Skyltlådan bryter fönstervalven och underordnar sig inte byggnadens arkitektur. Här är exemplet med fristående bokstäver är lämpligare.

RIKTLINJER

- Skylten ska underordna sig fasaden och inte dölja eller störa arkitektoniska detaljer.
- Skylten ska anpassas efter byggnadens tidsepok.
- Eldragningar och infästningar ska målas in i samma kulör som fasaden
- För antalet butiksskyltar gäller en fasadskylt och en flaggskylt per butiksentré.
- Utöver det egna varumärket får skyltar och flaggor innehålla maximalt ett till varumärke.

FASADSKYLTAR

En skylt med fristående bokstäver är i regel att föredra och harmoniserar bättre med byggnaden. På äldre byggnader och slätputsade fasader kan det vara en god idé att måla skylten direkt på fasaden.

Rekommenderas:

- Logotyp/text målad på fasad
- Fristående logotyp/bokstäver monterad på fasad
- Neonskylt
- Emaljerad eller målad plåtskylt

Rekommenderas ej:

- Skyltlådor
- Blinkande skyltar

FLAGGSKYLTAR, HÄNGANDE SKYLTAR & FLAGGOR

- Flaggskyltar fungerar väl i stadsmiljöer eftersom de är synliga från sidan. De bör utformas med en lätt och luftig karaktär.

Skyltens placering:

- Skylten ska placeras så att det är minst 3 meter fritt mellan marknivån och skyltens underkant.
- Fasadflaggor är ett trevligt inslag i stadsmiljön och kräver inget bygglov.
- Beachflaggor hör inte hemma i en ordnad stadsmiljö och får endast användas i undantagsfall vid särskilda evenemang, t.ex. en invigning.

FASADÄNDRING (SKYLTAR)

ANPASSA SKYLTEN TILL FASADEN

Skyltens utformning bör anpassas efter byggnadens arkitektur. Vissa fasader har tydliga ytor avsedda för skyltning, vilket underlättar placering. Andra har fler detaljer – som listverk, gesimser, materialövergångar och fönster – som skylten inte bör dominera eller täcka.

Lämna alltid luft mellan skylten och viktiga detaljer. Skyltens form och placering bör harmoniera med fasaden. Till exempel passar en rektangulär skylt mindre bra intill rundbågiga fönster eftersom den bryter av mot formen.

Även skyltens typ bör spegla byggnadens ålder och stil. På äldre byggnader passar ofta fristående bokstäver, målade skyltar eller flaggskyltar. Fristående bokstäver som foliering på fönster är också ett diskret alternativ.

KRÄVS BYGGLOV?

TYP	JA	NEJ
Fasadskylt	X	
Flaggskylt	X	
Fasadflagga		X
Gatupratare*		X
Folieskylt i fönster		X
Ändring av befintlig skylt	X	

BYGGLOVSANSÖKAN

Ansökan ska innehålla:

1. Fasadritning skala 1:100
Som visar skyltens placering på fasad och höjden från gatan.

2. Skyltritning
Måttsatt och färgsatt ritning av skylten.

3. Belysning
Information om skylten ska belysas. Om det är en LED-skylt ska ljusstyrkan framgå.

4. Foto/fotomontage
Komplettera gärna med ett foto eller fotomontage.

Alla ritningar ska vara fackmannamässigt utförda. Ta hjälp av en expert om du inte själv har tillräcklig kunskap. Ansökan görs via Tranås kommuns hemsida.

Om en skylt saknar bygglov informeras näringsidkaren eller fastighetsägaren och uppmanas ta ner den. Om skylten inte avlägsnas debiteras en sanktionsavgift.

SKYLTFÖNSTER

Skyltfönstret är verksamhetens ansikte utåt och det första intrycket för förbipasserande. Skyltfönster ska ha en tydlig och genomtänkt utformning med professionell design och utförande. Skyltning, anslag och foliering ska bidra till ett enhetligt och inbjudande intryck.

Ett skylfönster med sluten bakvägg ger bra exponeringsyta, men det bjuder inte in kunden in i butiken.

Genom att använda en smal vägg skapas exponeringsyta både i skyltfönstret och inne i butiken, samtidigt som förbipasserande kan ta del av innehållet i butiken.

Gardiner, växter och andra dekorationer är ett bra sätt att skärma av ett skyltfönster till ett kontor eller salong, utan att täcka fönstret helt.

RÅD OCH RIKTLINJER

- Använd gärna öppen inblick i butiken i stället för avskärmade skyltfönster där inblicken begränsas. Det gör gränsen mellan gata och butik mjukare och lockar fler att gå in.
- För att öka exponeringsytan utan att blockera sikten kan en halvhög vägg användas invändigt.
- Skyltfönster ska vara belysta även efter stängning. Det skapar trygghet och bidrar till en levande stadsmiljö – samtidigt som det kan locka kunder även utanför öppettider.

KONTOR OCH ANDRA VERKSAMHETER

När en lokal används för kontor eller annan semi-offentlig verksamhet har skyltfönstret en annan roll än ren varuexponering. Behovet av att begränsa insyn är förståeligt – men fönstret är fortfarande en synlig del av gaturummet och påverkar i hög grad hur platsen upplevs av allmänheten.

- Undvik att täcka stora delar av fönsterytan. Maximalt 1/4 är ett bra riktmärke.
- Gardiner kan användas för att tillfälligt insynsskydda, men ska inte hänga för hela fönstret permanent.
- En halvhög vägg hindrar direkt insyn vid t.ex. en arbetsplats.
- Använd gärna växter, skyltning och andra föremål som insynsskydd.
- Fönstret ska vara upplyst efter mörkrets inbrott.

TÄCKNING AV FÖNSTER

- Foliering av stora ytor bör generellt sett undvikas. Om mer än 25% av fönsterytan täcks påverkar det fasaden väsentligt och räknas därför som en bygglovspliktig fasadändring.
- Bygglov krävs inte för tillfällig täckning av fönster vid omskyltning, ombyggnation eller när lokalen står tom.
- Skyddsjalusier och rullgaller räknas som en fasadändring och kräver bygglov.

KRÄVS BYGGLOV?

TYP	JA	NEJ
Foliering >25 % av fönster	X	
Täckning av fönster vid ombyggnation/tom lokal		X
Skyddsjalusi/rullgaller	X	

FÄRGPROGRAM

Genom en enhetlig färgsättning kan man uppnå en sammanhållande verkan. Färgprogrammet är främst avsett för de kommunala delarna, men även för räcken, staket, skyltstommar med mera. Färgprogrammet innehåller 7 olika kulörer som i huvudsak är dova och naturnära.

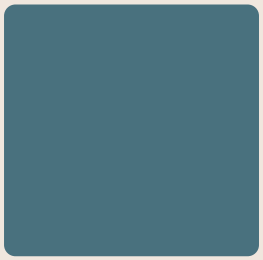
Grafitgrått känns vänligare än svart. Kulören används flitigt och kan ses som Tranås standardkulör. Den ska i första hand användas på lackad metall och mindre ytor. Om den används för mycket och på stora ytor kan staden bli allt för grå. Accentfärgerna och även den skogsgröna kulören är bra komplement som kan användas på trä, mindre byggnader, möblering m.m.
När avsteg från färgprogrammet görs ska det vara ett medvetet val.

GRAFITGRÅ
RAL 7024 / NCS S7502-B
Används på utrustning som t.ex. belysningsstolpar, papperskorgar och cykelställ. Även på gatupratare, räcken och stommar av olika slag.

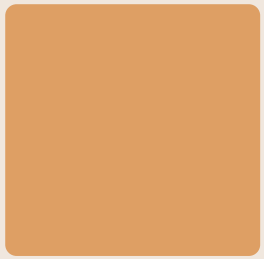
SKOGSGRÖN
RAL 6009 / NCS S8010-G10Y
Används på utrustning i parkmiljö.

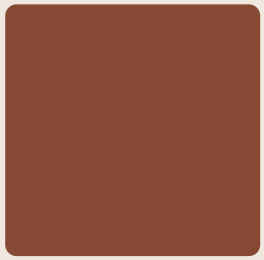
TORGBLÅ
NCS S5020-B10G
Används endast i torgstråket från Stadshusbron till Bankgatan.

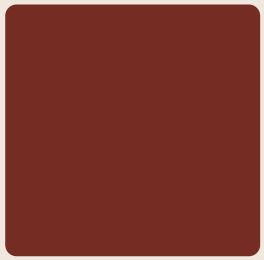
CYKELFÄRG
RAL 3011
Färgen är reserverad för, och används till cykelrelaterade åtgärder i hela kommunen. Till exempel skyltar, utrustning, cykelgarage.

GULOCKRA
NCS S2040-Y30R
Används bland annat på Storgatans sittbänkar. Lämplig på målat trä.

ROST
RAL 8004 / NCS S5040-Y70R
Accentfärg. Lämplig på lackad metall och plåt.

GRANIT
NCS S5040-Y80R
Accentfärg, används bland annat på Stadshusscenen. Lämplig på målat trä.

OFFENTLIG MÖBLERING

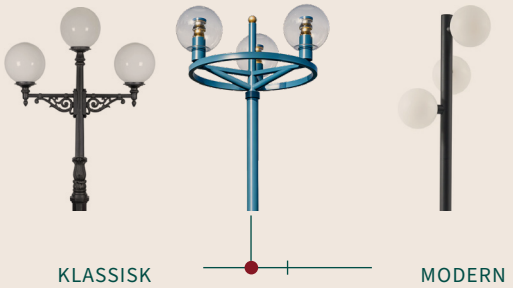
Stadsmiljön är levande och föränderlig. Skyltar, uteserveringar och andra tillfälliga inslag bidrar till ett varierat uttryck. För att miljön ändå ska upplevas som sammanhållen och vacker krävs det att de mer permanenta elementen har ett gemensamt uttryck och en enhetlig gestaltning.

Storgatans boulevard är Tranås viktigaste offentliga rum. Den har ett kontinentalt, pampigt och stadsmässigt uttryck. Alla offentliga inslag – som markbeläggning, belysning, möblering och utrustning – bör utformas i samklang med denna karaktär. Medvetna avsteg kan göras när syftet är att få till viss typ av gestaltning.

PLATSENS KARAKTÄR

Skalorna nedan visar hur Storgatan förhåller sig mellan olika formmässiga ytterligheter. Denna karaktär bör ligga till grund för val av offentlig utrustning och möblering.

Ovan visas exempel på olika gatubelysning på en skala mellan klassisk och modern. Belysningen i mitten stämmer överens med Storgatans karaktär.

PLACERING

Placeringen av möbler och utrustning påverkar både funktion och upplevelse. Om placeringen inte är genomtänkt kan den hindra rörelse, skymma siktlinjer och skapa oreda. För att platsen ska kännas trygg, tydlig och trivsam behöver möblerna samspela med flöden och omgivning.
Tänk på att placering av möbler och utrustning:

- Inte ska hindra rörelseflöden
- Inte ska blockera siktlinjer
- Bör stödja sociala situationer - t.ex. sitta tillsammans, vänta på någon eller sitta i solen
- Ska skapa ordning, inte oreda - spridda eller slumpmässigt placerade objekt kan få platsen att upplevas stökig.

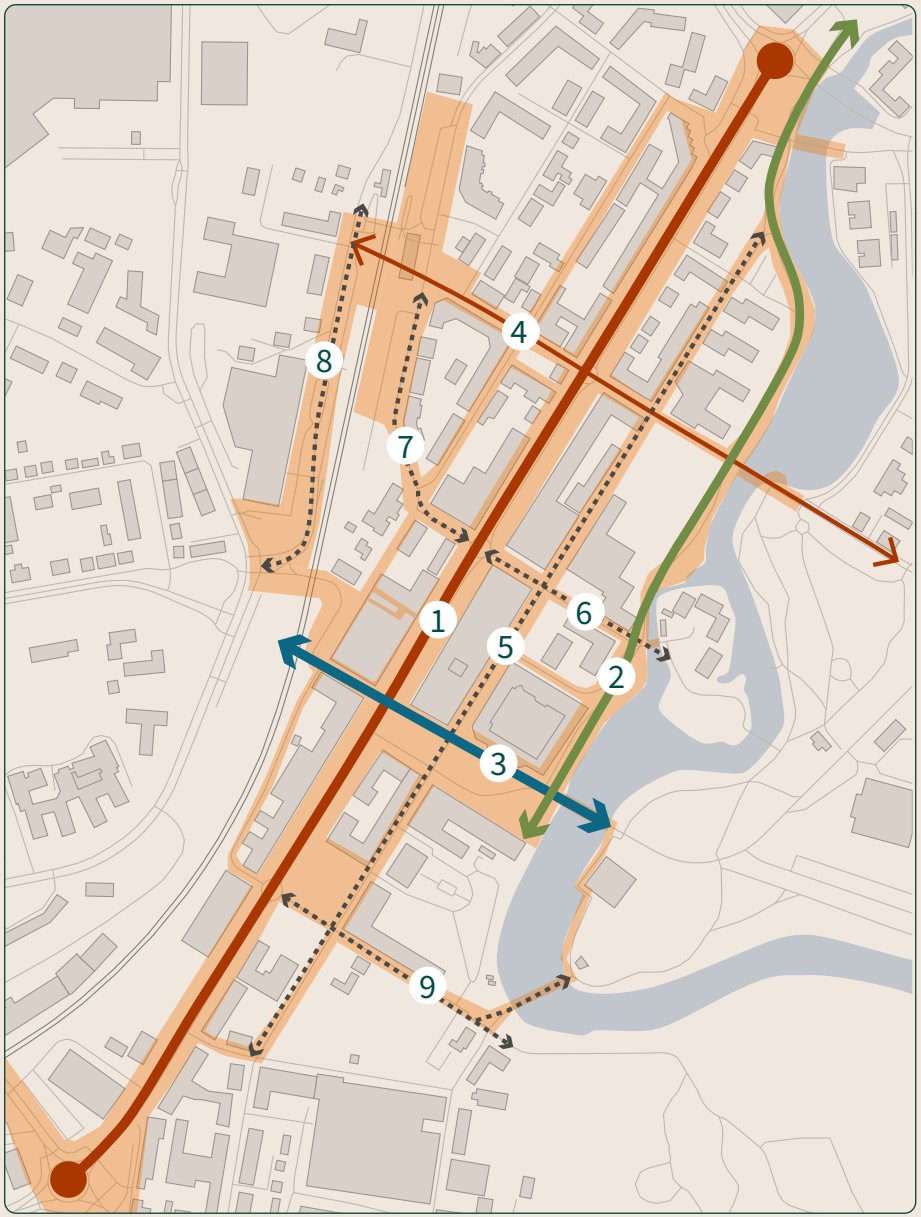
RIKTLINJER

- Välj möbler och utrustning med omsorg så att de bidrar till helhetsgestaltningen.
- Använd material och produkter av hög kvalitet.
- Utforma med god, tidlös och funktionell design.
- Välj lösningar som är tåliga och lättskötta.
- Sittmöbler bör ha armstöd för ökad tillgänglighet.

CHECKLISTA FÖR NY MÖBLERING

- ☑ Passar möbeln in i platsens karaktär?
- ☑ Är material och färg i harmoni med omgivningen?
- ☑ Är tillgängligheten säkerställd?
- ☑ Kommer materialen att åldras väl samt gå enkelt att underhålla?
- ☑ Påverkar placeringen siktlinjer eller flöden?
- ☑ Gör placeringen att platsen upplevs som ordnad?

STRÅK

Ett stråk är en sammanhängande länk genom stadskärnan som binder ihop viktiga platser och målpunkter, både fysiskt och visuellt. Stråk skapar orienterbarhet och kontinuitet i stadsrummet. De gör det enkelt för människor att röra sig till fots eller med cykel, samtidigt som de erbjuder platser att stanna och uppehålla sig. Genom att tydligt definiera stråk kan staden utvecklas med en klar struktur, där olika platser får en gemensam karaktär och upplevelse.

RIKTLINJER

- Stråken ska ha en sammanhållen gestaltning med enhetlig användning av armaturer, möbler och beläggning längs hela sträckan.
- Stråken ska utformas så att det är självklart att röra sig längs det, med naturliga och logiska förbindelser för gång och cykel.

STRÅK I STADSKÄRNAN

Stadskärnans stråk bildar ett nät av viktiga förbindelser. De längsgående stråken utgör ryggraden i stadens rörelsestruktur, medan tvärstråken kopplar samman Storgatan och Svartån. Tillsammans skapar de en tydlig och sammanhängande stadskärna.

De nio identifierade stråken är:
1. Storgatan
2. Svartårumnmet
3. Torgstråket
4. Falkgatan
5. Ågatan
6. Missionsgatan
7. Östra Järnvägsgatan
8. Västra järnvägsgatan
9. Smedjegatan

HUVUDSTRÅK

Vissa stråk fungerar som huvudstråk, förbinder särskilt viktiga målpunkter eller är en viktig del i stadens identitet. Dessa fyra stråk är därför utpekade som särskilt viktiga:

- Storgatan
- Torgstråket
- Svartårummet
- Falkgatan

De fyra stråken har olika karaktär och olika gestaltningsprinciper kan gälla för respektive stråk. Karaktären presenteras närmare längre fram i detta avsnitt.

STRÅK - huvudstråk

STORGATAN

Storgatan är vårt viktigaste offentliga rum - ett handelsstråk och vardagsrum där människor möts, vistas och rör sig. Samtidigt är Storgatan ett av stadens viktigaste transportstråk som binder samman olika stadsdelar. Kombinationen av handel, vistelse och intensiva flöden av gång-, cykel-, kollektiv- och biltrafik gör att stråket ställer höga krav på gestaltning och samspel.

TORGSTRÅKET

Stråket sträcker sig från Stadshuset till Nygatan och har en mycket stark visuell koppling från Storgatan ner mot vattnet och Stadshuset. Det är en viktig del av Tranås stads identitet och binder samman flera karaktäristiska byggnader och platser. Bitvis är den fysiska kopplingen något svag med otydliga passager och mindre attraktiva sträckor för gående.

SVARTÅRUMMET

Stråket längs vattnet är ett populärt promenadstråk, men även en viktig cykelförbindelse, som binder samman torget och hamnen. Svartåpromenaden behöver alltså förena rekreativa värden med hög framkomlighet. Längs stråket finns flera platser att slå sig ned vid nära vattnet, och potential för fler platser och aktiviteter.

FALKGATAN

Falkgatan är ett fysiskt viktigt stråk som förbinder stationen, Storgatan, Svartån och park-/skolområdet. Längs med stråket finns flera verksamheter och målpunkter. Här rör sig många människor i sin vardag, och det ska vara intuitivt att ta sig mellan Storgatan till stationen.

STRÅK - övriga stråk

MISSIONSGATAN

Stråket sträcker sig från Löfstadkyrkan ner till Svartån. Västra delen av stråket är aktivt, medan sista biten ner mot vattnet har en mer intetsägande karaktär. Här finns potential att skapa en ny attraktiv koppling ner till vattnet. Missionsgatan är sammankopplad med Östra Järnvägsgatan.

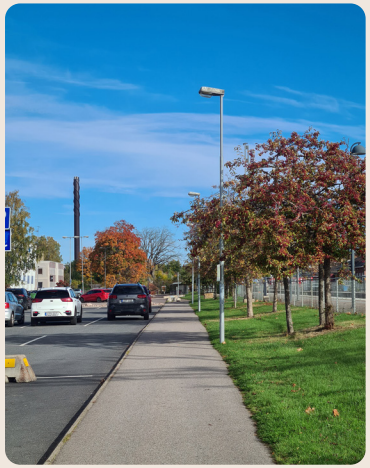
ÖSTRA JÄRNVÄGSGATAN

Stråket är en förlängning av Missionsgatan. Det sträcker sig mellan Storgatan och stationen och är ett av de första stråken man möter vid ankomst till Tranås från järnvägsstationen. Trädrader och miniparker tillför grönska och pauser längs gatan. Genom att förstärka känslan av ett sammanhållet stråk blir flödet mellan målpunkterna intuitivt.

ÅGATAN

Ågatan är en parallellgata till Storgatan med flera viktiga målpunkter som Badhotellet, ICA, biografen och Berget. Gatan har en blandad karaktär med varumottagning för flertalet av Storgatans lokaler, samtidigt som det finns både butiker och restauranger med framsida mot Ågatan.

VÄSTRA JÄRNVÄGSGATAN

Västra Järnvägsgatan löper parallellt med järnvägen och rymmer både industribebyggelse och mer handelspräglade miljöer i gatans ena ände. Gatan upplevs idag som splittrad, med stora variationer i skala och användning längs sträckan. Samtidigt finns en tydlig potential att ta tillvara områdets historia och strategiska läge för att skapa ett mer sammanhållet och stadsmässigt stråk.

SMEDJEGATAN

Smedjegatan kopplar samman Storgatan och Brunnsparken med huvudentrén till Östanåparken samt bron över till Stadshusparken. Gatan omgärdas av flera äldre byggnader och en trädrad som skänker grönska.

STRÅK - karaktär

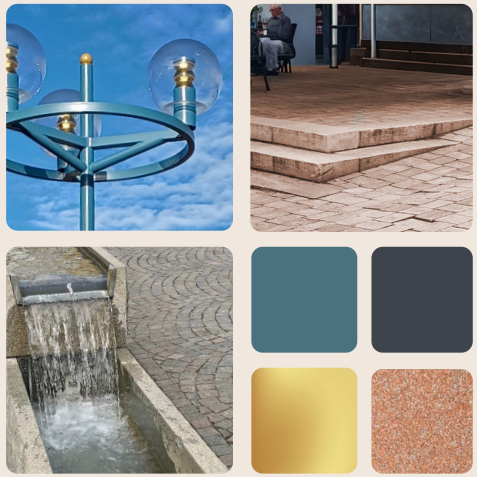
Nedan visas vilken karaktär som bör eftersträvas i respektive stråk, och exempel på hur detta kan uppnås genom att använda vissa material, färger och gestaltningsuttryck.

STORGATAN

KLASSISK — MODERN
KANTIG — RUNDAD
STRIKT — LEKFULL
LÄTT — TUNG
MINIMALISTISK — DETALJERAD

Ett stadsmässigt och klassiskt stråk med inslag av pampighet. Konst i robusta material som granit och brons, formklippta häckar och prydliga blomsterrabatter bidrar till ett elegant uttryck.

TORGSTRÅKET

KLASSISK — MODERN
STRIKT — LEKFULL
LÄTT — TUNG
MINIMALISTISK — DETALJERAD

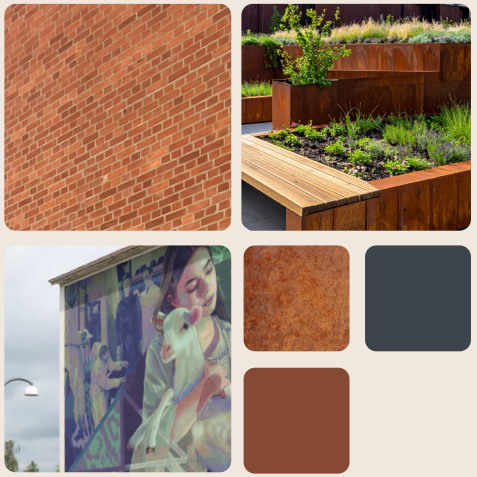
Ett stråk med egen identitet och karaktäristisk blå kulör. Dekorativ belysning och konstverk skapar stämning. Vatteninslag och tydliga siktlinjer förstärker det skulpturala och visuellt rika intrycket.

SVARTÅRUMMET

KLASSISK — MODERN
STRIKT — LEKFULL
LÄTT — TUNG

En mer lekfull och naturnära karaktär präglar detta stråk, med friare former, vildare växtlighet och naturliga material som trä och zink. Effektbelysning och konst har både trygghetsskapande och estetisk funktion.

FALKGATAN

KLASSISK — MODERN
STRIKT — LEKFULL
MINIMALISTISK — DETALJERAD

Ett robust och urbant stråk med material som tegel och corten. Gröna planteringar och mindre platsbildningar längs vägen bidrar till en varierad och levande miljö.

SKYLTPROGRAM

Skyltning har en viktig funktion för att informera och vägleda på en plats. Skyltar hjälper besökare att hitta rätt och kan också ge information om en plats. Här visas gestaltningsprinciper som bör gälla vid framtagandet av nya skyltar.
Skyltstommar lackeras i RAL 7024, RAL 6009 (parker) eller RAL 3011 (cykelfärgen) och förses med knopp.

TYPER AV SKYLTAR

- **Hänvisningsskylt**
  Visar vägen till olika målpunkter. Placeras på platser med mycket rörelse, i viktiga korsningar och vid målpunkter.

- **Verksamhetsskylt**
  Här samordnas skyltar till flera olika verksamheter som t.ex. ligger längs ett tvärstråk eller på en innergård. Kommunen ansvarar för skylten och de verksamheter som finns med betalar en årlig avgift.

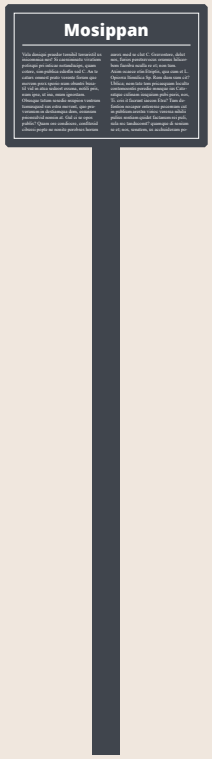
- **Infoskylt**
  Ger information om t.ex. ett konstverk, historisk plats eller park.

- **Fasadskylt**
  Placeras på en fasad och ger information om t.ex. en historisk byggnad eller arkitekturen.

HÄNVISNING

VERKSAMHET

INFO

FASAD

KONST

Offentlig konst kan definiera en plats karaktär, identitet och historia, stärka livsmiljöer och tillföra kreativa perspektiv. Den bidrar till meningsfulla upplevelser och gör platser mer attraktiva.

I Tranås är offentlig konst en central del av stadsmiljön. Längs Storgatan och närliggande stråk dominerar dova färger i material som brons, granit och metall. Ett undantag är "Svartåns krona", som kvällstid lyses upp av en ljusinstallation men dagtid smälter in i den övriga färgsättningen.
Konsten är ofta inspirerad av Tranås historia och kulturarv, och fungerar som minnesmärken över staden och dess profiler, exempelvis Lennart Hyland och Ove Fundin.

RIKTLINJER

- Den offentliga konsten på Storgatan ska spegla Tranås identitet och bidra till samhörighet, samtidigt som stadens historia och kulturarv bevaras.
- Konsten ska gärna rikta fokus mot Tranås unika stadskvaliteter, t.ex. närheten till vatten.
- Material och färgsättning ska harmoniera med Storgatans övriga uttryck för en sammanhållen estetik.
- I närliggande stråk kan konsten vara friare och mer experimentell, exempelvis genom ljusinstallationer, vägg- och gatumålningar eller oväntade materialval. Här kan konsten definiera platsens karaktär snarare än tvärtom. Konstnärlig frihet och konstnärliga uttryck har förmågan att väcka känslor och skapar lekfullhet i det offentliga rummet. I Tranås uppmanas tillskapandet av lättillgänglig konst, så som vägg- och gatumålningar.
- Konstnärer bör uppmuntras att skapa verk som är interaktiva och engagerar allmänheten, och som förmedlar en positiv känsla till både invånare och besökare.
- Vid val av ny konst i stadskärnan ska barnperspektivet och lekfullheten beaktas. Om konsten bjuder in till lek är det viktigt att trafiksäkerheten på platsen är säkerställd.

PLACERING

Placeringen av konst är viktig. Genom att placera den strategiskt kan den bli en naturlig del av stadskärnan och omedvetet höja betraktarens känsla för platsen. Rätt placering kan även skapa naturliga mötespunkter, till exempel skulpturer vid Torget eller andra centrala platser. Konst bör i första hand placeras där gående kan ta del av den och där det är lätt att stanna till och reflektera över verken, vilket också gör den mer tillgänglig för barn. Strategiskt placerad konst har dessutom visat sig bidra till minskat klotter och skadegörelse. Placering av konst på Storgatan ska särskilt beaktas vid förändringar, för att höja känslan av platsen. Exempel kan vara att placera konst i en rondell eller vid tillskapandet av nya platser.

BELYSNING

Belysta kvarter, torg, parker, fasader och trygga gator skapar en levande stad även under kvällstid. Belysningen ska ge både säkerhet och trivsel, samtidigt som den framhäver Tranås unika karaktär. Målet är en varm och inbjudande miljö som uppmuntrar människor att vistas och röra sig i centrum under större delen av dygnet.

UTRUSTNINGSPLAN

Tranås energi har tagit fram en utrustningsplan som beskriver vilka armaturer som ska användas var. I dokumentet redovisas grundprinciper för belysningen på olika väg- och gatutyper i Tranås samt parker och platser. Principen är tänkt att vara vägledande och effektivisera projekteringen.

MILJÖBELYSNING

Det här avsnittet fokuserar på miljöbelysning och ger förslag på hur ljus kan användas för att gestalta stadsmiljön kvällstid.

HÄNSYN

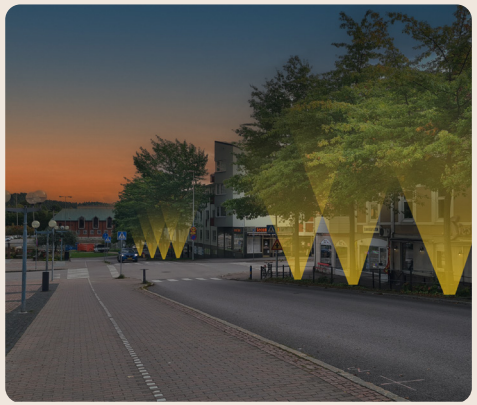
Vid val av belysning bör risken för ljusföroreningar beaktas. Belysningen ska vara utformas och placeras med hänsyn till påverkan för närboende och djurlivet.

FASADER

Genom att belysa fasader i stadskärnan framhävs byggnadernas arkitektur och stadens identitet förstärks. Ljuset bidrar till orienterbarhet, identitetsskapande, trygghet och en levande kvällsmiljö. Byggnader såsom stationen, Stadshotellet, Badhotellet m fl kan lyftas fram genom en bearbetad ljussättning då dessa byggnader är viktiga för Tranås identitet. Bostadshus som utgör fondmotiv kan ha enklare belysningslösning i form av förstärkt entrébelysning, trädbelysning eller liknande.

- Fasader som utgör en fond, t.ex. slutet på en gata, vid ett torg eller annan öppen plats är lämpliga att belysa.

GRÖNSKA & OBJEKT

Träd, planteringar, objekt och konstverk kan belysas för att skapa landmärken och blickfång i stadsbilden.
Torget har liten del effektbelysning. Det kan användas mer för att skapa trivsamma, vackra mötesplatser.
Genom att t.ex. belysa träden längs med Torggatan förstärker man växtlighet på torget som i övrigt domineras av hårda material, samt att stråket ner mot vattnet tydliggörs.

- Effektbelysning av t.ex. konstverk och vegetation mjukar upp och skapar rumslighet
- Genom att belysa träden från Storgatan ner till Svartån tydliggörs stråket och kopplingen.

SVARTÅN

På dagen är Svartån en lugnande och livfull plats, men i mörker kan vattnet upplevas som tryggt. För att skapa ljusa och trivsamma miljöer bör man belysa fasader och vegetation längs ån. Speglingarna i vattnet ger då en ljusare vattenyta och en känsla av trygghet för den som rör sig på motsatt sida vattnet. Det finns ett fåtal fasader som vetter direkt mot ån samt flertalet träd och dungar.

- Belys vegetation, fasader och broar längs ån för att skapa speglingar i vattnet som gör miljön ljusare och tryggare.
- Tänk på båda sidor av vattnet – speglingar uppstår från objekt på motsatt sida, vilket påverkar upplevelsen.

BELYSNING

Kartan visar förslag på platser som genom gestaltad belysning kan, eller redan bidrar till att skapa en levande stadsbild.

ALLÉER OCH TRÄDRADER
Alléer och trädrader som kan belysas för att förstärka ett stråk eller koppling, öka känslan av trygghet och lysa upp vattenspegeln.

FOND- OCH FASADBELYSNING
Fasader och ytor som med sin identitet eller placering är viktiga landmärken, rumsskapande objekt, eller är placerade nära vattenspegeln.

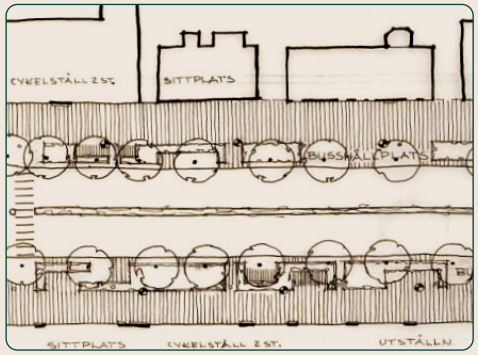
TRÄD OCH TRÄDGRUPPER
Centrala träd som med belysning skapar orienteringspunkter och ljusa vertikala ytor i stadskärnan. Träd intill vattnet skapar en upplyst vattenspegel.

EFFEKTBELYSNING
Platser, objekt och konstverk där förstärkt eller identitetsskapande belysning kan skapa liv och förhöja centrumkänslan.

GRÖNSKA

Vegetation och träd är en viktig del av Tranås stadsmiljö. De ger svalka på sommaren, skydd mot vind och hjälper till att ta hand om dagvatten. Samtidigt skapar de variation och skönhet genom årets skiftningar – från vårens blomning till höstens färger.

För att stärka grönskan i centrum är det viktigt att välja växter som trivs i stadsmiljön och som har plats att växa fullt ut. I dag domineras trädbeståndet av lindar, men en större variation av arter skulle minska sårbarheten, ge olika platser sin egen karaktär och bidra med längre blomningstid – till nytta för både människor och pollinatörer.

Per Fribergs ritningar över Storgatan.

STORGATANS UTFORMNING

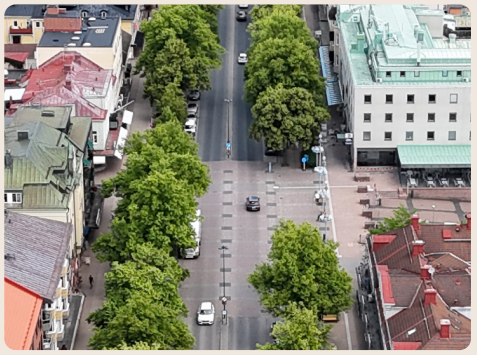
Grunden till Storgatans nuvarande utformning är ursprungligen gestaltad av en av vår tids mest framstående landskapsarkitekter Per Friberg. Ritningarna togs fram år 1966. Häckarna och dess utformning var en viktig del i formspråket. Genom häckarnas meanderslingor skapas rum för sittplatser, cykelställ, uteserveringar med mera. Med tiden har häckarnas utformning förändrats och idag är det mer släpp mellan häckarna istället för de tidigare längre slingorna. Vid omprojektering bör så mycket som möjligt av Fribergs formspråk tas i beaktning.

Häckarnas originalutformning. Här ser man de tydliga rummen som häckarna bildar längs gatan.

HÄCKARNAS FORM

Formklippta häckar ger gatan en representativ stramhet och rumslig karaktär. Rummen som häckarna bildar kan med fördel nyttjas för sociala mötesplatser och tillfälliga aktiviteter. Rummen som skapas av häckarnas form är en minst lika viktig del av gestaltningen som själva häckarna.

STORGATANS TRÄD

Storgatans enskilt viktigaste inslag är alléraden av lindar. Det är viktigt att träden och annan växtlighet är omgiven av tillräckligt stora ytor som släpper igenom ytvatten.

En plan för framtida föryngring av träden ska upprättas.

SMÅ BYGGNADER

Med små byggnader avses fasta byggnader, som kiosker, teknikhus och offentliga toaletter, samt tillfälliga inslag som bodar för försäljning. Dessa kan, om de utformas och placeras med omsorg, bli positiva och identitetsskapande inslag i stadsmiljön.

UTFORMNING OCH GESTALTNING

Små byggnader bör utformas med hög arkitektonisk kvalitet och anpassas till platsens identitet. Inspiration kan med fördel hämtas från karaktärsbeskrivningarna på sidan 24, färgprogrammet på sidan 19 och Tranås färgkaraktär på sidan 7. På så sätt kan byggnaderna förstärka stadens uttryck och bidra till en helhetsupplevelse.

PLACERING OCH FUNKTION

Vid placering av små byggnader ska hänsyn tas till omgivningen, rörelsemönster och viktiga siktlinjer. Byggnaderna ska bidra till platsens funktionalitet och karaktär, och inte störa de öppna rum som gator och torg utgör. Små tekniska byggnader och skåp för el eller annan infrastruktur är nödvändiga inslag i stadsmiljön, men de kan lätt upplevas som störande om de placeras utan hänsyn till platsens karaktär. Ett elskåp som står ensamt på en öppen yta drar ofta mer uppmärksamhet till sig än nödvändigt.
För att undvika detta krävs tidig planering. Redan i planeringsskedet bör behoven identifieras och olika placeringar prövas. Samordning mellan berörda aktörer är viktigt så att byggnader och anläggningar integreras i stadsmiljön på ett genomtänkt sätt, i stället för att hanteras först i samband med bygglov eller installation.

RIKTLINJER

- Små byggnader ska vara välgestaltade och passa in i platsens karaktär.
- Planera tekniska anläggningar tidigt i samråd med berörda avdelningar och gestaltningskompetens.
- Tekniska anläggningar ska integreras diskret i stadsmiljön.

RUTIN FÖR BESLUT

Gestaltningsprogrammet ska fungera som stöd i olika beslut och avväganden som påverkar gestaltningen i stadskärnan. Även om riktlinjer finns, blir uppstår alltid frågor i varje enskilt fall.
Listan nedan visar vem som är ansvarig för olika delområden, samt vem som ska samrådas i olika beslut. Syftet är att få med flera viktiga perspektiv och uppnå ett enhetligt resultat.

Från och med att gestaltningsprogrammet fastställs gäller en övergångsperiod på fem år. Under denna tid kan beslut som avviker från programmet fattas med hänsyn till tidigare genomförda investeringar.

A = Ansvarig
X = Remissinstans

	TILLVÄXT	GATA/PARK	KULTUR & FRITID	BYGG & MILJÖ	SERVICE	TRANÅS UNITED AB	TRANÅS ENERGI	FASTIGHETSÄGARE
OFFENTLIG MÖBLERING/UTRUSTNING	X	A		X		X		X
OFFENTLIG KONST	X	X	A			X		X
UTESERVERINGAR	X	X		X	A	X		X
ÖVRIG MARKUPPLÅTELSE	X	X		X	A	X		X
FUNKTIONSBELYSNING	X	X				X	A	
MILJÖBELYSNING	X	A		X		X	X	
BYGGLOV FASADÄNDRING	X			A		X		X
GRÖNSKA	X	A				X		
MARKBELÄGGNING	X	A				X		
SMÅ BYGGNADER	X	X		X		X		X

Tillsammans är vi Tranås

Tillväxtenheten
2026-11-17